

LIBURVAK

KARMELO ETXENAGUSIA. *Euskal Idazleen Lorategia* (itz lauz). HEGOSA. Donostia, 1969.

Horrelako liburuak ez dira urtero argitaratzen, zoritxarrez. Hitz-lauzko antologia honek, mugazemendikoen atal hautatuak jasotzen ditu. Nunbait, egileak, Lafitteren *Eskualdunen Loretegia* errespetatu nahirik egingo zuen. Baina, hala ere, nahiagoko genuen antologia orokorra, zeren euskerak bere seme ditu mugazandiko euskalkiak ere; gainera, lehengo literaturaz hemengoak baino aberatsagoak diranez.

Herri literaturaren ataletatik eta XVI-gn. dotrinetatik hasten da, eta Axular-dik S. Mitxelena-ra arte 48 egileren zati hautatuak.

Lehenago Etxenagusia berak multikopiaz atera zituen Bizkai-Gipuzkoetako antologiak ditu oinharri (Ikusi: EGAN 1966, 146/147; eta 1967, 110/112 horrialdeetan, N. Alzolaren aipamenak). Haietarik bizi direnak kenduta eta nafarrak gehituz.

Euskera ikasi nahi duten guztientzat behar-beharrezko irakurgai. Eta literatura zaharraren ezagutzera nornahiri laguntzekoa.

Ortografiaz, jakina, gaurkotuak ditu idazki hautatuok, bat edo bestetan iturri jatorretik hartu ez ditualako, puntu batzuek ez daude gaurko aburuak argi jartzeko eran. Esate baterako, Mendiburu eta Ubillos-enak iduritzen zaizkigu ez daudela lehen argitalpenetatik jasoak, hoiek «H»-kin idazten zutelako, eta lan honetan ezin diogu antz eman non eta nola erabiltzen zuten letra hori. Hortik aparte,

fonetismoak ere baztertuak ditu, baina hau ondo iduritzen zaigu baztertzea, batasuneruntz begira.

Liburu bikaina benetan. Gainera, ez-jakin askoren ahoetako euskerazko literaturarik eza gezurtatzera dator.

Bertoak eta teatru lanak alde batera uzten ditu, itz-lauzko bilduma denez.

Hiztegitxoak ditu idazle bakoitzaren ondorean, hitz gutxi erabiliak argitzeko eta amaieran hiztegi jeneral nagusiago bat.

Idazle bakoitzari sarreratxo bat, bera ta bere lanaren argia emanez. Aurkibide nagusia eta autore bakoitzarena ditu errez bilatzeko eratuak.

Lan ederra benetan K. Etxenagusiak burutu duena.

J. S. M.

JOSE LUIS ALVAREZ, «Txillardegi». *Elsa Scheelen* (1968 gn. urteko Domingo Agirre Sariaz Euskaltzaindiak hornitutako nobela). Kriselu - 6. Bilbao, 1969.

Errealismu sozial bati aburuzko nobela dugu. Munduan, nobela krisisean dagoen denboran datorkigunez, ezin gera ibili gehiegi eskatzen. Baina, hori bai, «Txillardegi»-k bere egitekoa aski ongi bete duela esan behar dugu. Lehendik ere egileak erakutsia zuen nobelagile nortasuna, eta egia esan, gutxiagorik ez genuen espero. *Leturia'ren egunkari ezkutua* eta *Peru Leartza'ko*-rekin batean, «Txillardegui», euskerazko nobelagile talde urriaren artean goren mailakoa dugu. Eta gaur erderazkoen aurrean zorrik gabekoa, noski.

Elsa, ia konturatzeke bere alderdia burgesaren-burges ezagutu ezinik arkitzen zan, sindikalista zahar baten alaba zelarik. Gazteen kritikeri eutsi ezinez, eta aberats batekin ezkondu ondorean, elkar eraman ezinez, bizi-alargun, kalbario batean bizi zan. Gizonegandik aragikeria besterik etzuen ikusten, eta fede gabea zelarik, bere sendimentuz moralaren estetika gordetzen zekien bestelako anitzek baino hobeto.

Inguruan dituen personajetarik Meunier apaiz-langile fede-galdua du interesanteenetako bat. Eta beren arteko gertakizunak urduri era-